

Minister
Zdrowia

ZPP.62.18.2026.DLD

Warszawa, 27 lutego 2026

Pan

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Ministrze,

odpowiadając na pismo z dnia 29 stycznia 2026 r. (znak: III.502.2.2026.JA) dotyczące kwestii związanych ze Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD), uprzejmie dziękuję za zwrócenie uwagi na ten istotny obszar problemowy oraz proszę o przyjęcie poniższych informacji.

Spożywanie alkoholu w czasie ciąży stanowi istotne zagrożenie dla zdrowia rozwijającego się płodu. Alkohol przenika przez łożysko i działa toksycznie na wszystkie tkanki płodu, w szczególności na rozwijający się mózg. Skutkiem ekspozycji prenatalnej mogą być trwałe i nieodwracalne zaburzenia określane jako spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych (FASD), w tym płodowy zespół alkoholowy (FAS). Konsekwencje te obejmują zaburzenia funkcjonowania ośrodkowego układu nerwowego, trudności poznawcze, emocjonalne i społeczne, ujawniające się na różnych etapach życia.

Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (KCPU), jednostka podległa Ministrowi Zdrowia, wyspecjalizowana w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami, prowadzi działania informacyjno-edukacyjne ukierunkowane na profilaktykę FAS/FASD, skierowane do kobiet w wieku prokreacyjnym, kobiet w ciąży oraz ich otoczenia.

W tym zakresie KCPU prowadzi stronę edukacyjną „Ciąża bez alkoholu” (www.ciazabezalkoholu.pl), której celem jest upowszechnianie rzetelnej wiedzy na temat wpływu alkoholu na rozwój płodu oraz promocja abstynencji w okresie ciąży.

W 2025 r., z okazji 9 września, czyli Międzynarodowego Dnia Świadomości FAS, KCPU zrealizowało kampanię informacyjną na temat Spektrum Płodowego Zespołu Alkoholowego (FASD), w ramach której przygotowane materiały zostały przekazane wszystkim gminom w Polsce do dalszej dystrybucji i wykorzystania w ich własnych działaniach lokalnych. Materiały dostępne są na stronie <https://ciazabezalkoholu.pl/materiały/druk/>.

Ponadto w planie na drugą połowę bieżącego roku przewidziano realizację zadania konkursowego pn. „Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie wpływu alkoholu na ciążę oraz promocja abstynencji w tym szczególnym okresie”, obejmującego działania informacyjno-edukacyjne w przestrzeni internetowej. Szczegóły dotyczące tego zadania, takie jak jego pełny zakres czy harmonogram, nie mogą zostać obecnie udostępnione, ponieważ treść i wymogi zadania pozostają w fazie opracowywania.

Na problem spożywania substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu przez kobietę w ciąży, zwracają uwagę obowiązujące przepisy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie standardu organizacyjnego opieki okołoporodowej. Zgodnie z nimi, zebranie danych dotyczących zdrowego stylu życia i nawyków żywieniowych, w tym spożywania alkoholu i innych używek, jest obowiązkowym działaniem wykonywanym przez lekarza położnika lub położną do 10. tygodnia ciąży lub w chwili pierwszego zgłoszenia się kobiety w ciąży. Ponadto, używanie substancji psychoaktywnych, produktów leczniczych, alkoholu lub nikotyny w czasie ciąży i w okresie bezpośrednio poprzedzającym ciążę jest jednym z czynników ryzyka identyfikowanych na podstawie wywiadu przeprowadzonego podczas ciąży oraz przed porodem. Oceny występowania czynników ryzyka dokonuje osoba sprawująca opiekę. Zidentyfikowane u ciężarnej czynniki ryzyka należy omówić z ciężarną lub jej przedstawicielem ustawowym, tak aby zapewnić podjęcie świadomej decyzji odnośnie do wyboru miejsca porodu. Wyniki identyfikacji czynników ryzyka, podjęte działania i zalecenia oraz dokonane w porozumieniu z ciężarną ustalenia należy każdorazowo odnotować w dokumentacji medycznej. Ponadto tematyka używek, nałogów oraz ich wpływu na rozwój ciąży i dziecka jest poruszana w ramach edukacji przedporodowej, która jest prowadzona przez położną i lekarza położnika. Dodatkowo, szpital, w przypadku zaobserwowania zachowań mogących zagrażać bezpieczeństwu dziecka i braku możliwości ustalenia położnej podstawowej opieki zdrowotnej lub podmiotu wykonującego działalność leczniczą w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, przejmujących opiekę nad noworodkiem w miejscu zamieszkania lub pobytu, jest zobowiązany do poinformowania w dniu wypisu o tym fakcie jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w miejscu pobytu matki i noworodka.

Informacje na temat wpływu alkoholu na rozwój dziecka i jego przenikania do mleka matki są również jednym z zagadnień, które w ramach edukacji zdrowotnej powinna przekazać położna podstawowej opieki zdrowotnej matce podczas wizyt patronażowych. Położna powinna wykonać nie mniej niż cztery wizyty (pierwsza wizyta odbywa się nie później niż w ciągu 48 godzin od otrzymania przez położną zgłoszenia urodzenia dziecka).

Również przepisy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 23 października 2025 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie standardu organizacyjnego opieki okołoporodowej, które wejdą w życie 7 maja 2026 r., podkreślają konieczność jak najwcześniejszego zebrania wywiadu przez położnika lub położną w zakresie spożywania przez kobietę w ciąży alkoholu lub korzystania przez nią z innych substancji psychoaktywnych, doprecyzowując jednocześnie, że niezbędne jest nie tylko zweryfikowanie czy kobieta spożywa alkohol i inne używki, ale również skierowanie jej do ośrodka w którym znajdzie pomoc.

Działania edukacyjne kierowane są także do personelu medycznego, już na etapie kształcenia. Wskazać należy, że studenci będący na studiach lekarskich poznają niezbędne w tym zakresie zagadnienia. W standardzie kształcenia na kierunku lekarskim w zakresie umiejętności absolwent potrafi m.in.:

- zastosować prawidłowe postępowanie medyczne w przypadku ciąży i porodu fizjologicznego zgodnie ze standardami opieki okołoporodowej;
- rozpoznać najczęstsze objawy świadczące o nieprawidłowym przebiegu ciąży i porodu, zastosować i interpretować badania diagnostyczne, przeprowadzić diagnostykę różnicową, wdrożyć terapię, monitorować efekty leczenia oraz ocenić wskazania do konsultacji specjalistycznej, w szczególności w przypadku bólu brzucha, skurczów macicy, krwawienia z dróg rodnych, nieprawidłowej częstości bicia serca i ruchliwości płodu, nadciśnienia tętniczego;
- przeprowadzić pełne i ukierunkowane badanie fizykalne dorosłego dostosowane do określonej sytuacji klinicznej, w tym badanie ginekologiczne;
- prowadzić edukację zdrowotną pacjenta, w tym edukację żywieniową dostosowaną do indywidualnych potrzeb;
- rozpoznawać objawy ryzykownego i szkodliwego używania alkoholu oraz problemowego używania innych substancji psychoaktywnych, objawy uzależnienia od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych i proponować prawidłowe postępowanie terapeutyczne oraz medyczne.

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie m.in:

- funkcje rozrodcze kobiet, zaburzenia z nimi związane oraz postępowanie diagnostyczne i terapeutyczne;
- podstawowe zagadnienia profilaktyki oraz zasady postępowania w przypadku ekspozycji zawodowej na czynniki niebezpieczne i szkodliwe;
- zasady zachowań prozdrowotnych, podstawy profilaktyki i wczesnej wykrywalności najczęstszych chorób cywilizacyjnych oraz zasady badań przesiewowych w tych chorobach;
- planowanie działań z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia oraz wdrażanie działań promocyjnych dotyczące zdrowia populacji.

Co więcej, nawet na kierunku lekarsko-dentystycznym w standardzie kształcenia występują takie efekty w zakresie wiedzy jak m.in.:

- wpływ odżywiania oraz używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych przez kobietę w ciąży na rozwój płodu;
- zasady opieki stomatologicznej nad kobietą w ciąży;

a także umiejętność rozpoznawania choroby związanej z paleniem tytoniu oraz problemowym używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych lub uzależnieniem od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.

Ponadto, pielęgniarki i położne w trakcie kształcenia przeddyplomowego realizują treści z zakresu promocji zdrowia oraz profilaktyki uzależnień. Położne podczas studiów na poziomie I i II stopnia nabywają wiedzę i umiejętności z zakresu identyfikacji czynników ryzyka w okresie ciąży, prowadzenia edukacji zdrowotnej ciężarnych oraz ich rodzin, sprawowania opieki nad kobietą w ciąży, porodzie i połogu, a także rozpoznawania objawów współuzależnienia i wdrażania adekwatnego postępowania oraz sprawowania opieki w środowisku domowym nad kobietą w okresie prekonceptyjnym i okołoporodowym oraz nad noworodkiem uzależnionymi od alkoholu, środków odurzających i psychotropowych.

W zakresie działań skierowanych do personelu medycznego KCPU corocznie realizuje szkolenia dla pielęgniarek i położnych mających na celu zwiększenie ich wiedzy o FASD.

Warto również wspomnieć, że w latach ubiegłych KCPU współpracowało z Naczelną Izbą Pielęgniarek i Położnych, czego efektem były webinaria poświęcone m.in. tej tematyce.

Materiały te są dostępne na stronie internetowej pod adresem

<https://kcpu.gov.pl/fasd/wiedza/>.

Należy zwrócić uwagę także na toczące się w parlamencie prace legislacyjne dotyczące ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, zwanej dalej „ustawą”.

W senackim projekcie ustawy o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (druk nr 1809) zaproponowano m.in. zmiany w ustawie, polegające na realizacji postulatów zawartych w petycji indywidualnej P 9-36/17 wniesionej do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20 września 2017 r., przez nałożenie obowiązku umieszczania na etykiecie produktu czytelnych i wyraźnych informacji o szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią.

Senacki projekt ustawy przewiduje, że wielkość, zakres, wzór i sposób umieszczania informacji na opakowaniach napojów alkoholowych określi, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw zdrowia.

Natomiast w poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o radiofonii i telewizji (druk nr 2010) zaproponowano zmiany w ustawie polegające m.in. na wprowadzeniu obowiązku umieszczania na napojach alkoholowych oznaczeń graficznych informujących o szkodliwości alkoholu dla kobiet w ciąży, zakazie prowadzenia pojazdów po spożyciu alkoholu oraz zakazie spożywania alkoholu przez nieletnich. Proponowana regulacja również przewiduje delegację dla ministra właściwego do spraw zdrowia do określenia, w drodze rozporządzenia, treści i formy oznaczeń graficznych zawierających ww. informacje.

W odniesieniu do obu projektów ustaw opracowywany jest w Ministerstwie Zdrowia projekt stanowiska Rządu. Przebieg procesu legislacyjnego można śledzić na stronie internetowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.

Dodatkowo uprzejmie informuję, że w ramach kontynuacji dyskusji wokół potrzeb dzieci mierzących się z problemami wynikającymi ze Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych oraz ich bliskich, zapoczątkowanej w ramach prac Komisji ds. Dzieci i Młodzieży Sejmu RP, w Ministerstwie Zdrowia na dzień 5 marca 2026 r. zaplanowano spotkanie, które pozwoli rozwinąć kwestie problemowe, zidentyfikowane w przebiegu posiedzeń Komisji. Do udziału w spotkaniu zaproszono prezydium Komisji, przedstawicieli Ministerstwa Edukacji oraz Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej a także rodziców/opiekunów dzieci z FASD oraz organizacje społeczne i ekspertów.

Z obecną sytuacją w zakresie ochrony zdrowia, edukacji i oświaty oraz polityki społecznej skierowanych do dzieci z FASD oraz ich bliskich można zapoznać się także w odpowiedzi na dezyderat nr 2 Komisji do Spraw Dzieci i Młodzieży Sejmu RP w sprawie włączenia FASD (Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych) w rozwiązania legislacyjne w obszarach:

ochrony zdrowia, edukacji i oświaty oraz polityki społecznej, skierowany do Rady Ministrów, a uchwalony na posiedzeniu w dniu 9 października 2025 r. Niniejsza odpowiedź¹ została opracowana w porozumieniu z Ministerstwem Edukacji Narodowej oraz Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Katarzyna Kęcka
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/

¹ [https://orka.sejm.gov.pl/opinie10.nsf/nazwa/dim_20251121_d2/\\$file/dim_20251121_d2.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/opinie10.nsf/nazwa/dim_20251121_d2/$file/dim_20251121_d2.pdf).